

розробка плану використання резервів підвищення продуктивності праці, який повинен включати конкретні терміни і заходи по їх реалізації, передбачати фінансування витрат на ці заходи й очікуваний економічний ефект від їх впровадження, визначати відповідальних виконавців;

Варто зазначити, що управління продуктивністю праці на підприємствах необхідно для підвищення ефективності роботи підприємства, його конкурентоспроможності та максимізації прибутку без додаткового збільшення обсягів

продажів. Але в сучасних умовах господарювання прибуток не може бути надійним орієнтиром стійкої роботи підприємства в довгостроковій перспективі.

Управління ж на основі продуктивності праці повинно дозволяти оцінювати стан справ з поправкою на негативні процеси та орієнтація на зростання продуктивності праці дозволить змістити акценти з оцінки поточного стану виробництва на оцінку його стану в перспективі та займати основний інтерес в отриманні найточніших оцінок сукупної праці.

Література

1. Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібник / О. В. Акіліна, Л. М. Ільч. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Алерта, 2012. – 820 с.
2. Гончаров Ю. В. Тенденції і проблеми аналізу продуктивності праці в цілому по економіці та за деякими видами промислової діяльності [Електронний ресурс] / Ю. В. Гончаров // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – Дніпропетровськ : ДДАЕУ, 2014. – № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>
3. Качан Є. П. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч. посібник / Є. П. Качан та ін. – К. : Знання, 2008. – 407 с.
4. Семикіна М. В. Продуктивність праці : методологія вимірювання, передумови зростання [Електронний ресурс] / М. В. Семикіна // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. Вип. 17. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/70.pdf.
5. Чернушкіна О. О. Продуктивність праці: тенденції та перспективи зростання // Економічний форум. – 2013. – № 4. – С. 147–151.

УДК 332.143:338.012

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ У СВІТІ

Недбалюк О.О. – старший викладач

Вінницький національний аграрний університет

Дорадництво – це суспільне явище, яке має на меті сприяти відродженню сільського господарства та його стабільному прибутковому розвитку на основі специфічних методів формування нового селянина з новим типом економічного мислення, новою ринковою мотивацією і поведінкою та надає можливість цим ключовим факторам прогресу формувати нове сільськогосподарське виробництво і нове село.

У більшості країн світу з розвинутим сільським господарством дорадчі служби мають багатолітню історію і різняться лише підходами до реалізації своєї головної мети – служити товаровиробникам для задоволення їхніх потреб [1].

Система дорадництва у світі зародилася у ході промислової революції в Англії в ХІХ столітті, а конкуренція змусила підприємця вдосконалювати методи управління. На

початку ХХ ст. з'явилися перші професійні дорадники та дорадчі служби. У 20 – 30 роки ХХ століття після “великої депресії” система дорадництва поширилась на промислово розвинуті країни світу [2].

У першій половині ХХ століття більш ніж 54 країни світу (США, Канада, Німеччина, Голландія, Великобританія та ін.) створили дорадчі служби, які підтримувалися їх урядами. Близько 130 країн створили дорадчі системи у другій половині ХХ століття. Це було пов'язано із післявоєнним прискоренням розвитку та інтернаціоналізацією економіки, що привело до зростання потреби в дорадчих послугах.

Хоча рівень розвитку, економічний стан, законодавство, державний устрій у кожній країні різний дорадчі служби у всьому світі націлюють свої дії на досягнення однакової мети: допомога у підвищенні ефективності

сільськогосподарського виробництва та рівня життя в сільській місцевості через надання інформації, практичних консультацій і навчання сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення.

У Великій Британії, наприклад, понад 100 років дорадча служба АДАС була державною і її діяльність повністю фінансувалась за рахунок бюджетних коштів, послуги клієнтам надавалися безкоштовно. Але з 1997 року держава прийшла до висновку, що сільське господарство досягло досить високого рівня розвитку, а сільськогосподарські товаровиробники досить міцно стоять на ногах щоб дорадчу службу зробити комерційною, а дорадчі послуги – платними. Так 1 квітня 1997 року АДАС була приватизована і перейшла на самоокупність. На даний час держава є одним із клієнтів дорадчої служби [3].

У всіх практично країнах Європи сільськогосподарські дорадчі служби (Advisory Service) працюють на приватних засадах, користуючись державною підтримкою через відповідні урядові програми, які спрямовуються на розвиток сільського господарства. В свій час вони створювалися державою, функціонували за рахунок бюджетних коштів, але з часом приватизувалися.

В Австрії і Франції сільськогосподарські дорадчі служби функціонують при аграрних (сільськогосподарських) палатах, які є громадськими організаціями сільськогосподарських товаровиробників. У Німеччині сільськогосподарські дорадчі служби є змішаними: приватними і при сільськогосподарських палатах. В Данії вони функціонують при асоціаціях фермерів і представлені Датським аграрним дорадчим центром, який структурно належить до Датської сільськогосподарської ради. Хоча, всі вони підтримуються в цих країнах відповідними урядовими програмами. В постсоціалістичних країнах, наприклад в Польщі і Латвії, сільськогосподарські дорадчі служби створені і функціонують як державні структури [5].

Система дорадчих послуг у Німеччині пройшла тривалий період розвитку та становлення і значно різниться за територіальними ознаками.

У південній Німеччині, яка має велику кількість малих та середніх фермерських сімейних підприємств, дорадчі послуги надаються, головним чином, державними організаціями у формі офіційних консультацій. На півночі, для якої характерні середні та великі сімейні підприємства, навпаки, такі послуги надаються сільськогосподарськими палатами та дорадчими союзами. Землі на сході Німеччини організують дорадництво у сільських адміністративних відділах та за допомогою безкоштовних консультацій, які фінансуються з державного бюджету [5].

Більш того, в усіх регіонах Німеччини поширюється пропозиція приватних дорадчих послуг. На відміну від північноамериканських країн у Німеччині пряме дорадництво сільськогосподарських підприємств з боку навчальних та дослідницьких закладів не відіграє великої ролі.

У південних землях Німеччини надання дорадчих послуг у сільському господарстві доручено державним аграрним адміністраціям. Поряд із сільськими адміністраціями, які є інституційними виконавцями дорадчих послуг, ці послуги також все більше беруть на себе союзи виробників на замовлення земель.

Функцію сільськогосподарського дорадництва в сільському господарстві США виконує служба «Екстеншн» [6]. Поняття системи «Екстеншн» в цій країні трактується як «поширення знань та інших ресурсів до людей, які знаходяться поза межами студентського містечка».

Дорадчі служби в США функціонують на базі університетів, вони фінансуються з різних джерел: 25% – департамент сільського господарства США, 40% – уряд штату, 35% – уряд округу. Система дорадництва тут унікальна, оскільки залучає багато рівнів, які взаємодіють, і в той же час залишаються автономними.

Як бачимо, світовий досвід засвідчує потребу у становленні аграрної дорадчої служби як механізму підтримки сільськогосподарського виробництва. Хоча й досі немає єдиного підходу до форми та змісту роботи такої служби. Наразі, Україна має чудову можливість визначити яка модель найкраще відповідає її соціально-економічним умовам.

Література

1. Бородіна О.М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення. - К.: ІАЕ, 2001. - 72с.
2. Ільків Л.А., Вовна Н.С. Особливості розвитку і функціонування системи дорадчих служб світу [Електронний ресурс] / Л.А. Ільків, Н.С. Вовна. – Режим доступу: [Тези_дорадництво.pdf](#). – Назва з екрану.
3. Кальна-Дубінюк Т.П. Сільськогосподарська дорадча діяльність. Навчальний посібник для дистанційного навчання / Кальна-Дубінюк Т.П., Кудінова І.П., Рибак Л.Х.. – К.: Освітня книга, 2011. – 360с.
4. Кропивко М.Ф. Інформаційне забезпечення аграрних перетворень //Сучасна аграрна політика: проблеми становлення.- К., 1996. - С. 629- 655.
5. Лушціков Ю.А. Історія розвитку та принципи функціонування дорадчих служб [Текст] / Ю. А. Лушціков, С. В. Мамалига // Наука і методика: зб. наук.-метод. праць. – 2008. – № 12. – С. 81–86.
6. Недбалюк О.П. Програми розвитку сільської місцевості як теорія, методологія і практика діяльності дорадчих служб в США. – Вінниця: Видавництво Вінницької громадської організації “Поділля-2000”, 2005.-160с.

УДК 338.45

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВА

Дончак Л.Г. – к.е.н., старший викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Важливим аспектом формування внутрішнього економічного механізму підприємства є оптимальний вибір його організаційної форми функціонування, тобто внутрішньої організаційної структури, яка передбачає побудову раціональної системи горизонтальних та вертикальних відносин. Організаційні форми функціонування внутрішнього економічного механізму можуть бути досить різними: починаючи від централізованого регулювання діяльності підрозділів і закінчуючи повною їх децентралізацією.

Доцільно відмітити погляд авторів [1, с. 33], які виділяють такі основні форми функціонування підрозділів підприємства: 1) підрозділи – центри витрат; 2) підрозділи – центри прибутку, серед яких виокремлюють: а) підрозділи – розрахункового умовного прибутку; б) підрозділи – центри реального прибутку.

Підрозділи підприємства, що є центрами витрат, виготовляють, як правило, продукцію внутрішнього призначення. Їх діяльність жорстко регламентується, а ефективність оцінюється за показниками витрат. Значна кількість підрозділів промислових підприємств є центрами витрат.

Підрозділи, що є центрами прибутку, виготовляють або кінцеву продукцію, яку реалізують на ринку (центри реального

прибутку), або проміжну продукцію внутрішнього призначення, яку передають іншим підрозділам за внутрішніми планово-розрахунковими цінами (центри умовного прибутку). Таким чином, підрозділи підприємства мають можливість отримувати реальний або умовний прибуток.

Центри прибутку працюють на основі фінансової відповідальності та повної чи часткової самокупності. Економічні відносини між центром прибутку та адміністративним центром, а також іншими підрозділами підприємства ґрунтуються на довірчій системі. Виробництво і реалізація продукції здійснюються на основі бюджету, узгодженого з адміністративним центром. Разом з цим, між підрозділами підприємства діють внутрішні ціни, за якими визначається виробнича ефективність їх діяльності та можуть виникати окремі податкові платежі, відрахування для утримання адміністративного центру тощо [2, с. 22].

Окремо слід відзначити думку Грещака М.Г., який вважає, що для внутрішнього економічного механізму підприємства доцільно розглядати лише центри прибутку та центри витрат [1, с. 34]. Центри доходу та центри інвестицій характерні для дослідження загальних аспектів діяльності підприємства, тобто його економічного механізму.